

„LUPTA PENTRU LUMINĂ“

„LUMINA PRIN LUPTĂ“

REVISTA LITERARA

APARE LA 10, 20 ȘI 30 ALE FIE-CAREI LUNI

Director, TH. M. STOENESCU.

Prim-Redactor, ...

Abonamentele încep de la No. 1 al anului respectiv. D-nii abonați care încep primirea mai târziu, sînt rugați să ceară colecția de la No. 1.

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
8, Strada Batiște, 8.—București

Scrisorile nefrancate nu se primesc. — Pentru ori-ce răspuns a se adăoga o cartă postală sau o marcă de 15 bani.

PREȚUL ABONAMENTULUI

Pe un an . . . . . 20 lei
Pe șase luni . . . . . 10 »
Pe trei luni . . . . . 5 »

Abonamentele se trimit prin mandat poștal și se plătesc tot-d'una înainte.

PREȚUL ANUNȚURILOR

Linia pe pag. 1 și a 4. 30 bani
» pe pag. 2 și a 3 20 »
» în textul revistei. 50 »

AVIS

Cine primește două numere consecutive din *Revista Literară*, se consideră ca abonată și prin urmare este rugată a înainta costul abonamentului la administrație. Persoanele care nu doresc a se abona sunt rugate a înapoia numerile imediat la primire, alt-fel li se va pretinde plata lor.

Primitorii numerelor nu pot invoca pretextul că li s'au trimis cu sila, întru cât sunt liberi a le refuza prin același curier care le aduce, avînd destul timp pentru aceasta în intervalul de 10 zile de la primirea unui număr la altul.

Pentru D-nii abonați:

D-nii abonați care nu ar primi vre-un număr la timp, sînt rugați să anunțe administrația, spre a reclama la oficiul postal respectiv. Neprimirea regulată a revistei, nu se poate invoca drept motiv pentru neplata a abonamentului, întru cât revista apare tot-d'una la timp și se expediază cu cea mai mare regularitate.

D-nii abonați care și schimbă locuința, sînt rugați să comunice administrației noua adresă; alt-fel nu e răspundătoare pentru pierderea numerelor.

D-nii abonați sînt rugați să ceară incasatorilor noștri chitanțe tipărite și cu sigiliul administrației, pentru ori ce sumă de bani le-ar încredința.

Bibl. Univ. Cluj
Nr. 289. 1902.

Sumarul:

<i>Poetul Gr. H. Grădina</i>	de d-nul Al. I. Șonțu
<i>Poema Mizeriei</i> , nuvelă trad.	de Nocturna
<i>Enigma Vieței</i> , versuri	de d-nul Th. M. Stoenescu
<i>Niță Haptea</i>	de d-na Smara
<i>Ovreiul la Teatru</i> , anecdotă	de d-nul Th. D. Speranția
<i>Cartoful</i> , monolog	— Dum. Stăncescu
<i>La Ofițerul Stărei civile</i>	» X.
<i>Strofe de Jubire</i>	» G. D. Mugur
<i>Pilde și Cugetări</i>	— Arch. D. Botoșeneni
<i>Bălan</i>	» N. B.
<i>Risul</i>	» Y.
<i>Creditorul și Debitorul</i>	» Max
<i>Tartufe</i>	— Molière
<i>Observațiuni lexicografice</i>	» M
<i>Curs de Physiognomonie</i>	» G. D. Diamandopol
<i>Feciorul Banului Udrea</i> , nuvelă	— St. Vellescu

ORELE DE SERVICIŪ

Administrația este deschisă în toate zilele de lucru, de la orele 10 a. m. până la 6 p. m., iar redacția de la orele 2 până la 4 p. m. Sărbătorile de la 10 până la 12 a. m.

Pentru citirea și admiterea materiilor de publicat, redacțiunea a fixat numai ziua de **Mercuri**, între orele 2 până la 4 p. m. în celelalte zile nu se primește *nimeni* pentru citirea manuscriselor: Autorii să le trimită prin poștă.

Autorii care trimit manuscrise prin poștă, dar cari le iscălesc cu *pseudonime*, trebuie să arate neapărat redacției *numele adevărat* și locuința; altfel nu se vor publica.

„LUPTA PENTRU LUMINA“

„LUMINA PRIN LUPTA“

Revista Literară

APARE LA 10, 20 și 30 ALE FIE-CĂREI LUNI

DIRECTOR, TH. M. STOENESCU.

PRIM-REDACTOR, ...

Articolele nepublicate nu se înapoiază.

Scrisorile nefrancate se refuză.

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA

STRADA BATIȘTE, 8.—BUCUREȘTI

Ziarele care ar reproduce articolele din revistă, sunt rugate a arăta acesta în josul articolelor.

POETUL GRIGORE H. GRANDEA

Conferință ținută la Ateneul Român

(Urmare)

Grigore Granda din tinerețea și până în cei din urnă ani ai vieții sale.¹⁾

Retrăgându-se din armată și părăsind cariera medicinei, Granda nu mai avu de cât o grijă, să plece la Paris pentru a studia *literale*; dar, se lovi de un obstacol neînving: lipsa de mijloace.

Granda începuse a fi cunoscut și apreciat de cei mai însemnați oameni ai țerei.

Marele poet Bolintineanu, — pentru care Granda a păstrat toată viața un cult egal cu acel ce avea pentru părinții lui, căci îl numea al doilea părinte, — urmărise cu interes și admirare dezvoltarea talentului de poet al tânărilor Granda, și acum, cunoscându-l mai de aproape, îl aprecia, cu admirație, solidele calități morale. Mirat că a găsit un om atât de conștiincios și integru, îl numi *secretar la comisiunea documentară, pentru secularizarea bunurilor monastirești*.

Foarte des Granda simțea plăcere să istorisească la câte ispite ademenitoare a fost ajuns, în acest timp. Cei interesați în cauză voiau să pună mâna pe inventarul averilor. La mari și multe intervenții, la oferte de mari sume de bani, la toți și la toate știu să reziste Granda, veghind încă cu mai multă strictețe pentru păstrarea inventarului și a garanțiilor arendașilor, ce-i erau încredințate.

Tenacitatea acelor cari se încercau prin toate mijloacele a-l corupe, nu avu alt rezultat de cât de a-l obosi, așa că Gr. Granda se rugă de ministru să-l descarce de această grea sarcină. Ministrul îi răspunse:

¹⁾ Cea mai mare parte din acest capitol este prelucrată dupe notițele ce a bine voit a-mi procura demna soție a poetului, D-na Fotinia Gr. Granda,

„Te rog, păstrează-o încă, ești singura persoană careia pot încredința, cu siguranță, „acest deposit“. Granda era din școala onestilor, îmi spunea iubitul și mult veneratul nostru atlet al culturii naționale, Vasile Urechia.

Cu asemenea caractere, *secularizarea*, aceeași mare operă, se făcu într-o singură noapte.

Această rigidă probitate era așa de adânc înrădăcinată în natura lui, că nu-și făcea nici un merit din ea.

În momentele cele mai grele, în timpul din urmă, când, atins de paralizie, îi lipseau mijloacele necesare pentru o căutare bună, nu regreta că nu și-a vîndut conștiința; regreta numai că nu este cunoscut îndestul și făcea o tristă reflecție că: „dacă ar fi fost bogat, chiar cu conștiința pătată, ar fi fost mai mult cercetat, i s'ar fi recunoscut mai multe merite“.

Grigore Granda, dupe multe stăruințe ce puse, obținu o bursă neîndestulătoare însă și aceasta, căci a trebuit să-și hipoteceze și o mică căsuță, spre a putea pleca în Belgia, la Liège, unde urmă cursurile facultății de litere și filosofie.

Acolo, legă prietenie strânsă cu profesorul universitar Alfons le Roy, un om cu o cultură întinsă, care urmărea cu atențiune mișcarea literară și științifică din Europa, cu deosebire se interesa de mica Românie, careia îi prevedea un viitor mare, civilizator în Orient, judecând dupe tinerii studenți ce ea-i trimitea acolo. Până în ultimii ani ai vieții lui Granda, urmăra între ei o corespondență amicală și plină de interes asupra chestiunilor ce le tratau: literatură, știință, artă. Aci, în Belgia, în această frumoasă țară, un bun cuib al nobililor idei umanitare, al principiilor democratice și al sentimentului libertății, dezvoltat până la un

fermecător entuziasm, sufletul poetic al lui Grăndea câștigă forțe multă energie și avânt.

Strofele din Poezia ce voiți cita îndată, va justifica, destul de bine, că nu ne înșelăm în această privință. Poezia este intitulată *Meusa la Liegiu* și este scrisă în anul 1866:

A! iată-mă pe culmea ce valea o domină.
In purpură se stinge a ăilei stea divină.
Acuma vęd cetatea cu turnurile ei
Și Meusa întinsă cum scapără seintei.
Ah! Căt de mult imi place acestă panoramă
Intinsă și frumoasă! De câte ori mă chiamă
S'admir ast amfiteatru cu splendide colori,
Ce farmecă vederea la miș de călători!

Meusă liniștită, curgî veselă spre mare,
Căci țermurile tale sânt demne de-admirare.
Tot, tot aci prosperă. Ah! căt de mult iubesc
Activitatea rară și demnă să privesc,
Dupe această culme ce valea o domină,
Când Vesper în azurul eterului lumină,
Când ultimele raze a ăilei apuind
Pe'naltele cupole cad încă scinteind.

O barcă când mă duce în sus și jos pe valuri,
Imi place să contempler mulțimea de furnaluri,
Al căror fum se'nalță în limpedul eter
Ca fumul de tămăe, rugând pe cel din cer
Să bine cuvinteze, productele sfințite
Și din sudoarea frunței și brațului stropite:
Ferbinte rugă care aduce p'ast pământ
Tot binele de care popoarele se 'ncânt.

O! Belgie, nu crede predicările oarbe,
Că ori ce țară mică neapărat s'absoarbe
De valurile unui vecin cuceritor!
Nu crede, căci vieța ori căruia popor
Nu este în mulțimea de brațe luptătoare,
Ci 'n sufletul ce arde d'a patriei amoare.
Nu marile armate popoareleucid,
Ci lupta intestină, ci vițitul perfid.

Dar iasmele acelea ce, din trecut rămase,
Nu vor ca libertăței avintul să mai lase,
Curând vor înțelege că 'n fața celui Sfint
Popoarele sânt toate egale pe pământ,
Și toate de la densul aũ dreptul ca în pace
Să 'și reguleze viața și soarta cum le place.
Trecut-a de mult timpul când un cuceritor
Afla cuvint să stingă din viață un popor.

Te bucură de viață, o Belgie ferice
Că fii's demni de tine și cerul 'ți-e propice;
Iar tu, o nobil fluviu, Meusă, curgî mereu
Voioasă către mare, căci belgianul Leu
Din ăiua de când scaldă agilele 'picioare
In valurile tale senine și ușoare,
Viața, libertatea domnesc pe-acest pământ,
Iar neagra tiranie se mistue 'u mormint.

Ah! când bătrînul Istru va fi și el ca tine?
Când oare tirania în undele 'i senine,
Iși va afla mormintul? Neincetat suspin
Când cuget la al gîntei Române rău destin.
Ce crudă e viața când nu putem a dice
Că patria iubită e liberă, ferice!
Nimic mai trist în lume de căt a fi străin
In sinul țerei tale, intru al tēu cămin!

Veni-va, ănsē, ziua când aquila Română
Va scutura în aer aripa de țērănă
Și între Tisa mândră și Pontul Euxin
Iși va roti ea sborul eroic și divin;

Când trăsnetul din ceruri va sguidi Carpații,
Va resufla vulcanul, scăpând din lanțuri frații...

Pe când Grăndea se afla în străinătate, surveniră în România schimbări radicale în politica țarei: căderea lui Cuza-Vodă și evenimentele ce'i urmară. Atunci Grăndea se vędu lipsit de bursa ce i se servea și silit să se întoarcă în țară, în ajunul de a trece examenul de doctorat în litere. Și aci îl persecută nenorocul; căci, unde un norocos ar fi căștigat diploma cu jumătate muncă, căutând numai forma să o îndeplinească, el muncise cu adevărat și cu succes; dar fiind că forma n'a fost îndeplinită, a suferit consecințele toată viața.

Intors în țară, se consacră, cu totul ziaristicăi, considerând-o ca singura cale de a lumina mai bine poporul și de-al iniția la drepturile și datoriile lui. In acest sens, lucră cu o activitate febrilă, conlucră la foarte multe ziare literare și politice.

Colaboră la *Revista Română* în anul 1861 și la *Buciumul* lui Cesar Boliac în 1864; apoi la ziarul *Dâmbovița* al lui Dimitrie Bolintineanu, *Revista Carpaților* și *Trompeta Carpaților* energicul ziar al lui Cesar Boliac; în anul 1867 scoase revista *Tribuna Literară*, apoi *Liceul Român*; iar în anul 1868 scoase *Albina Pindului*, a cărei aparițiune continuă până la 1875 și care este cea mai bună revistă din acea epocă.

Resboiul Grăndea a fost un ziar care devenise popular și foarte bine apreciat; în fine, cel din urmă ziar politic al lui Grăndea este *Steaua Dunărei*. El a colaborat în cei din urmă ani ai vieței sale la ziarul *Univesul* și la *Revista Literară*.

Alte scrieri de ale lui Gr. Grăndea sânt: *Preludele*, poezii, publicate într'o broșură la anul 1861;

Miosotul, un volum de poezii, tipărit în patru ediții;

Nostalgia, un volum de poezii, tipărit în două ediții;

Fulga, un volum, roman tipărit în nouă ediții.

Vlășia saũ Ciocoii noi, un volum, o ediție.

Arta Amozului de Ovid, tradusă în versuri, însoțită de un studiu asupra vieței și scrierilor lui Ovid.

Anonimul (teatru).

Biografia, *Critici*.

Manuscrise, remase nepublicate, avem: *Călătorii în munții Moldovei*, un volum; *Carpații și Balcanii*, schițe, un volum; *Din Resboiũ* (episoade) alt volum.

Afară de acestea, aũ mai rămase încă, ca manuscris, multe nuvele și multe poezii.

Munca aceasta, ênsă, de și îi da lui Granda o mare mulțumire sufletească, că lucra pe terenul potrivit facultăților și dispozițiilor lui naturale, contribuind, ast-fel, de împreună cu o falangă de tineri inzeștrați, ca și dânsul, de natură cu un sfânt entuziasm și o rară energie la propășirea țerei lor, care țară se grăbia cu atât mai mult să iasă din scutecile nesciinței, cu cât stătuse mai mult în amortire,—această muncă zic și mai cu seamă ziaristica, în care Granda a lucrat cu cea mai febrilă activitate, i-a consumat cel mai prețios timp al tinereții sale, sleindu'i, prea de timpuriu, puterile, fără avantajul material ce i s'ar fi cvenit și care pentru dânsul a fost aproape nul, așa că Granda, pentru a avea cu ce trai, a fost nevoit să se retragă la o catedră, ce i se încredințase în ultimii ani, spre a se descuraja și mai mult, predând școlilor o limbă cu totul alta de cât aceia în care era destinat să producă adevărate capo d'opere, acest talent puternic, dacă ar fi fost secundat de alte împrejurări.

Să nu ne mirăm dar, dacă îl vom vedea pe Granda, chiar la o epocă a vieții sale trecută pe 40 de ani, suspinând cu accente de felul celor ce urmează:

Ah! unde-o fi limanul, bun, sacru în viață?
Il caut, dar nu 'l aflu și inima mi' îngheață.

Iluzii aurite, îmbătătoare flori,
Ce împleteați voioase ale vieții zori,

Mai reveniți în cale-mi și arătați 'mi încă
Că poate fi curmare la jalea mea adincă.

O! lume, crudă lume, ce rău 'ți-oiu fi făcut
De mai lăsat cu barca p'acest ocean perdut?

Un suflet ce iubește, un suflet ce se 'nchină
Virtutei și dreptăței, e 'n ochii 'ți plin de vină?

Dorit-am fericirea și pacea tuturilor,
Din toată omenirea o turmă și-un păstor,

Dorit-am libertatea în lume să domniască,
Amorul și dreptatea ca soare să lucească.

Acesta 'mi-e păcatul? Sau poate-au supărat
Accentele 'mi inculte auzu'ți delicat?

O! lume, crudă lume, dacă aceasta 'i vină,
Fii cel puțin miloasă, turbarea ta alină

Și lasă'mi trista barcă s'ajungă la liman,
Iar harpa vinovată svirlu-voiu în ocean!

Alte peripeții ale vieții lui Granda

De-o activitate vastă, dar de o modestie rară, în sinceritatea'i caracteristică, Granda n'a esitat un singur moment de a evita reclama. Un singur exemplu va ajunge, spre a ne covinge pe toți:

În timpul descoperirii comoarei de la Petroasa, Granda află în biblioteca națională o evanghelie tradusă în gotica, de vlădica

Urfila, în patru limbi. Granda se pune s'o studieze și chiar improvizează o mică gramatică.

Mare fu surprinderea învățatului și mult regretatului Al. Odobescu, care ceruse deslășiri la toți filologii din Europa, când Granda veni și'i demonștră că *cloșca cu pui* nu poate fi de cât o operă a artei gotice, îngropată în România de soldații lui Carol al XII, dupe înfrângerea de la Pultava. Câtă reclamă și trîmbițeală ar fi făcut altul, pentru aceeași lucrare?

În anul 1868, dupe retragerea profesorului C. Maxim, luă, prin concurs, catedrele de limba română, latină și franceză la institutul normal macedo-român, înființat pentru a pregăti institutori pentru școlile române din Turcia.

Aci e locul de a arăta cât de mult și-a aprețiat origina de macedonean și cât de mult a iubit pe poporul macedonean. E desul pentru aceasta să cităm poezia intitulată: *Macedoneanul*:

— Păstorel, de mă iubești,
Tu din care gintă ești?

— Sunt Român ca ceia care
Trăesc colo la Carpați

Și de dânsii am dor mare,
Că sunt mie prea buni frați.

— Păstorel, cu mică turmă,
De ce plînsu'ți nu se curmă?

— Cum n'a plînge cel ce'i brav
Și trăește 'n lanț, ca sclav?

Cum n'a plînge cel ce are
Frați nu 'n multă depărtare

Și de dânsii e uitat,
Iar el geme 'nștrăinat?

Cum n'a plînge mândrul june
Când nu 'i liber a 'și repune

Viața pentru țara lui?
Când nu are nimenui

Spune chinul ce 'l sfișie?
Când chiar frații în selavie

Fără milă 'l părăsesc
Iar ei, liber, blând trăesc?

— Păstorele, te 'ntreb iară,
Mare este a ta țară?

Și ca tine români vii
Mulți sînt p'ale ei câmpii?

— Zi la vînt să o mēsoare,
Că 'n Epir nu se găseșc

Cai atâți căți trebuesc
România s'o 'nconjoare!

Câte stele sînt pe cer,
Câte frunze cresc și per,

Câte paseri trec pe cale,
Câte flori pe Pind la vale,

Tot așa la număr ei,
Sînt de mulți Români mei.

— Păstorele, te 'ntreb iară:

Ginta voastră n'o să piară,

Dacă voi nu vă uniți

Un stat mare ca să fiți?

— Cât va fi balcanul munte

Tot așa și noi de frunte

Vom fi gintă pe pământ,

Căci e scris de domnul sfint:

„A românilor unire

Îi va duce la mărire!“

Prea puțin să așteptăm

De fraștri să scăpăm

Și republica Romană

Se va înălța titană...

Ah! și cred în visul meu,

Prezum cred în Dumnezeu!

Al. I. Șonțu.

POEMA MIZERIEI

(Dupe Arsène Houssaye)

I

Pe un soare splendid, porni vaporul în largul mării.

Tatăl, mama, și cei șase copii erau toți veseli că părăseau noul Continent, pentru a se duce în cel vechi. Tatăl era francez, răătăcit ênsă prin Mexic. Mama, o frumoasă mexicană, cu ochii ca jericul și buzele roșii. Copii, frumoși și grași, născuți pentru a trăi pe mare.

Când sosi vaporul pe coastele Franței, tatăl strigă: «Salutare ție, frumoasa mea Franță! Salut civilizația spiritelor mari! Pământ sfint, unde s'a recunoscut dreptul omului! Revii la tine de departe. eă, biet artist rătăcitor, care departe de tine n'am putut găsi cu ce să trăesc!

II

Și toți opt debarcară la Bordeaux și, în curând, cu bucuria în sufletele lor, ajunseră la Paris.

Cu puținul ce avea, sërmanul artist rătăcitor fu nevoit să 'și instaleze numeroasa sa familie într'o mahala îndepărtată, numită bariera Iadului, bulevardul Iadului. Aleseră o cocioabă de casă, cu convingerea că în curând, câștigând parale, se vor muta în mijlocul frumosului Paris. Tatăl, mândru de talentul său, căută de lucru, dar toți îl priveau cu nasul în sus. Azi nu găsi nimic, mâine nimic, abia dacă vindea când și când câte un mic tablou, ca flori, fructe, ori dacă găsea câte ceva de desenat la vre-o fabrică, așa că în curând nemiloasa mizerie luă locul de frunte în casa lui.

Desnădăjduit, atins în amorul său propriu, într'o zi, așezându-se la masă și ne-având de

cât nițică ciorbă pentru a 'și potoli foamea, zise: O să trebue să murim!

— Ce este aia, să murim? zise unul din copii.

— Să murim, răspunse mama, este să mergem în Rai.

Copii se deprinseră cu vorba «să murim» cu ideia unei alte călătorii.

III

— Mamă, ziceai că Raiul este o grădină.

— Da, dragul meu, o grădină foarte frumoasă, în care toată lumea e fericită, și unde nu se plătește chirie. În grădina aceea sunt fel de fel de poame.

— Ca în piață, mamă?

— Da, dar în piață nu te poți atinge să ei vre-una, pe când în Rai toți copiii culeg pierseci, cireși și struguri.

— Și sunt adevărate, sau ca cele care le-a făcut tata pentru cucoana cea bătrână?

IV

Așa vorbea mama cu unul din copii. Cei alții care îi ascultau, ziseră:

— Și e lung drumul la Rai, mamă?

— Mult mai scurt de cât drumul pe care l'am făcut noi de la Mexic până la Paris. Inchidem ochii numai și adormim, și când ne trezim, suntem în Rai, lângă bunul Dumnezeu.

— Și e în tot d'auna acolo luminație, cum este în ziua de 14 Iulie?

— Mai frumos. Stelele sunt artificii și ângerii cântă cele mai frumoase cântece.

— Hai să mergem acolo, mamă dragă.

Mama își sărută copiii, ascunzându-și lacrimile.

V

Aceasta se petrecea într'o odaie sărăcăcioasă, într'una din cele mai mizerabile ulițe dintr'o mahala a Parisului, și care se chena altă dată bulevardul Iadului, căci Parisul a avut în tot-d'auna Raiul și Iadul său.

Imprejurul mamei erau șase copii, printre care o fetișoară mai mare și care o întrebă:

— Acolo s'o fi făcând rochiile frumoase, mamă?

Și zicând acestea, se uită cu mâhnire la rochia ei sdrențăroasă.

— Făgădueste-mi, mamă, că acolo o să am păpuși multe și frumoase.

— Și mie soldați de aur, zise un băiețel mai mic.

— Da, dragii mamei, acolo o să avem de toate, o să fim bogați.

Și, povestindu-le de acestea, biata mamă amețea foamea copiilor; o fetișoară mai mică, slabă și istovită de puterți, de pe patul de

unde era culcată, plîngea, zicînd mereu: «Mi-e foame!...»

VI

Ușa se deschise, tatăl intră. Om înalt, slab, cu figura pâlîtă de multa suferință ce îndura. Pe fruntea-i strălucea deșteptăciunea, dar disperarea era zugrăvită pe obraz.

— Ce aduci azi? îl întrebă mama.

— Nimic, răspuse el, cu vocea înecată de lacrimi, nimic alt de cât câte-va cadre ce mi-a dat cucoana cea bătrână ca să le aduc copiilor să se joace.

Și trînti pe masă un pachetel cu cadre proaste.

— Ce? asta e plata tabloului ce l'ai făcut?

— Da, fiind că mândria m'a oprit să 'i spun că toți acasă sunt flămânzi, afară de mine, care am început să mă obișnuiesc a trăi nemîncat.

Tăcere mare.

Tatăl se trînti pe un scaun, căci îi venea amețea.

— Pățim întocmai ca pictorul acela venețian, zise el, care murea de foame cu femeia lui Giacinta și cu cei șase copii ai lui: Intr'o zi, când credea că o să câștige cel puțin cu ce să poată trăi o săptămână, nu aduse acasă de cât un buchet de trandafiri și trîntindu-l pe masă, zise: «Iată cum m'au plătit Prea Sfinții Călugări. N'au nici ei bani.» Și își acoperi fața cu mâinile, pe când copiii plîngeau căle este foame. Atunci, biata Giacinta smulse foile trandafirilor și punându-le în farfurii, zise plîngînd: Mîncăți; și căzu jos moartă.

«Sărmana mamă, care nu mai avea în sînul ei nici o picătură de lapte pentru copilul ce 'l alăpta!»

VII

— Intocmai istoria noastră, repetau cu toții.

— Trebuie să isprăvim, zise odată una din fete. Mai bine să mergem în Rai, de cât să murim de foame pe pămînt; să plecăm cu toții. Ziceai că este o călătorie frumoasă?

— Da, dar aș vrea să ved luminația de mâine seară, răspuse un băiat mai măricel.

— Da, da, strigară toți copiii, să plecăm dupe ziua de 14 Iulie.

— Să le facem plăcerea asta, vorbi tatăl cu mama.

— De unde bani încă pentru o zi?

— Nu mai ai nici o bucatică de pâine?

— Prea puțină, aproape de loc. Eă m'oi hrăni cu lacrimi

Copiii mîncară ultima cojiță de pâine, și ast-fel sărbătoriră ziua de 14 Iulie.

VIII

«Când plecară să vadă parada, copiii se o-

preau în fața tuturilor băcăniilor și întrebau mereu:

— Mamă, în Rai o să mîncăm lucruri de astea bune, sunt șuncă ca astea?

— Da, dragii mei.

O fetiță, vîzînd la o măcelărie carne multă, zise:

— Aș mîncă și carne crudă, așa mi-e de foame.

Umblau săracii morți de foame și mama îi urma în neștire.

Toată ziua fu o adevărată tortură.

IX

Seara se întoarseră acasă, ne mai putîndu-se ține pe picioare. Găsiră pe tatăl aproape nebun de desnădejde, umblînd prin odăe, căutînd altă scăpare de cât moartea. Pe el s'ar fi sacrificat, dar cum să împingă în groapă nevasta și copiii. Dar și pe pămînt ce erau să ajungă? Fetele, femeii de stradă; băieții, niște derbedei; poate chiar pungași. Pentru ce îi ar lăsa să trăiască?

El credea în viața viitoare; femeia lui credea în Rai. Se vedeau deci dupe suferințele ce îndurase trecuți prin moarte într'o viață mai bună. Dumnezeu avea să ție seamă cât suferiseră.

Fata cea mijlocie era cea mai hotărîtă.

— Tată, ne-ai făgăduit să părăsim lumea asta rea.

— Da, fata mea; dar pentru ca să putem adormi pentru tot-d'auna, ne trebuie cărbuni și mama ta spune că nu mai avem.

— Mă duc să cumpăr.

— Dar n'avem parale.

— Nu e nimic, băcanul mă cunoaște, o să 'mî dea pe datorie, că 'i am plătit în tot-d'auna cinstit.

Plecă și se reîntoarse triumfătoare.

— Am scăpat, tată!

Și aprinse singură cărbunii.

X

Tatăl, în brațe cu cel mai mic dintre copii, ingenuchiă; toți cei l'alți făcură ca el.

— Vai, zise mama, Dumnezeu ne-o fi auzind? Primește el bucuross aceste sacrificii, el pe care îl numim bunul Dumnezeu?

Tăcură! Copiii se culcară, unii bucuross, alții întristați. Moartea își începuse opera, dar anevoioasă, ca în tot-d'auna când e silită. Fata cea mijlocie, abia mai respira, când începu să strige: «Tată, tată, iartă-mă, nu mai vreau să mor!»

Și tatăl vru să se ducă să 'și mîngăe fata, dar abia se ridică și căzu amețit.

Și se sfîrși cu el.

Însă ca cea mai mare durere, drept cea mai mare pedeapsă, ironie a soartei, singură

mama, mama care născuse și 'și crescuse cei șase copii, singură ea nu muri!

Nici Dante, în Infernul său, nu închipuise asemenea tortură. Această mama nu era ea oare mai moartă de cât copii și bărbatul ei?

Nocturna.

ENIGMA VIETEI

*Invetați ai omenirei, în zadar enigma vieții
S'o pătrundeți tot mai vreți!...*

Dați-mi mie, de puteți,

*La experiența d'astăzi, primii ani ai tinereței,
Și știința voastră toată s'ar reduce la nimic,
Când s'ar pune preț pe timpul ce îl pierde-un om de mic.*

Ce folos că ved în urmă ca într'o mistică poveste,

Dacă tocmai azi d'abia

Am aflat cum trebuia

*Să conduc pe-a vieții cale tot ce-a fost și nu mai este!
Bucurie și 'nristare le-am simțit fără să știu
Că voiți mai avea nevoie să mă 'ntorc de unde viu.*

Dar mai fi un socol încă să trădesc d'aci 'nainte,

L'ași trăi fără folos,

Ca sub cer întunecos.

*Insă dac'ar fi puțință să am azi aceeași minte
Ce-aș avea-o poate-atuncea, dupe alte suferinți,
Negreșit, știința vieții ar pieri dintre științi.*

Dar, fiind-că din neantul care 'i-a 'nghîțit odată

Anii nu mai vin 'napoi,

Toate veacurile noi

*Neputând avea 'ntre ele zi cu zi asemănată,
Omul nu va ști, cât lumea, să-și conducă viața lui,
Cătd vreme chiar el însuși, ce-a fost astăzi mâine nu 'i l.*

Th. M. Stoescu.

NIȚA HAPLEA

Niță Haplea, era băiat de treabă până la o vreme; nu era viclean la inimă, nici sec, nici neam de pușcăriș, dar îi plăcea picușul și, din această cauză, ajunsese oaspetele Mărginenilor. Cinci ani cât stătu el acolo, ce nu învățase! Să fure, să 'njure, să mintă, să joace cărți, cum și mijloacele mai sigure de răpire, spargerii, schingiurii, omoruri, etc.

Era, când intrase în temniță, vergin de toate aceste ș'acum, din slugă credincioasă și harnică, se făcuse un criminal dorj, gata pe omor din fite-ce lucru.

Intr'o zi, se luase la ceartă cu un prieten al lui, pentru că acesta îi șterpelise ibovnica.— Haplea era cu chef, ăla a dat, până când Niță, care era mai puternic, l'a ucis pe Chivu.

La pușcărie s'a dus plîngînd Haplea și multă vreme a avut muștrări și vedenii de fapta care o făcuse, iar contactul cu toți tâlharii îl făcuse om de hartă și de primejdie.

Sdrențaros, idiotizat și cu o căutătură fătîșe, se întorsese iar în curtea stăpânilor săi, iar dupe Leanca. Juca Niță, rîdea, mîncă, glumea ca și cum nu s'ar fi întors el d'acolo de unde stăpînirea socotește că trimete oamenii spre pocăință!

— De unde vii, Hapleo, îl întreba el?

— De la pușcăria Mărginenilor, cocoana.

— Cum ai dus'o p'acolo, Niță?

— Aoleo, zău, era mai bine ca-aici de mi de ori.

— Cum se poate să zici tu asta, mă?

— Uite-așa, bine. Acolo nu plătești bir, nu muncești, ai odihnă, pat bun, cărți de joc, voe să cumperi și să bei cât îți place și, uite, un lucru d'ar mai fi, eu unul aș mai ucide, încă pe cine-va ca să rămîn mereu acolo. Numai era un lucru...

— Care lucru Niță?

— Femei cucoană, temeii, lor le duceam dorul. Tot de părerea mea era și părintele Berechet, care își ucisese sluga, și locotenentul Pesmet, care păpase mîncarea soldaților, și unul Titireză, care își gătuise nevasta și acolo ar fi înviat'o, dacă ar mai fi putut.

— Tacî mă, nu mai zice ast-fel, și mai bine apucă-te de vr'un meșteșug, c'aud c'acolo se învață de arestanți cismăria, strungăria...

— Ei, se învață! Învață care învață, care nu, cine ce are treabă cu el. Așa pe chefurii am învățat și eu cismăria; nu i-am cărpit, azi dimineață, cismele afurisitei aștia de Leanca ș'acum îmi pare rău, căci îmi spuse Călin al Lisandreii că, de când am plecat eu, ea și-a dat în petic chiar și cu cine n'ai gândi.

Din prag, Leanca se face foc, când aude și îi trîntește lui Niță un scuipat drept în obraz.

— N'ai rușine de cucoana, măi pungașule?

— Fă, nu mă face că acum bag cuțitul în tine, zise Haplea, punând mîna pe prăselele cuțitului de la brîu, hoțbînd ochii și luînd o înfățișare de asasin. De sigur că el acum ar fi săvârșit crima, treaz, nemîncat, fără nici o muștrare!...

Iată ce făcuse pușcăria din Niță Haplea!

Smara.

OVREIUL LA TEATRU

Bercu s'a fost dus la teatru:

Jupâneasa, toți copiii

Nici nu știu ce să mai facă,

Sînt în culmea bucuriei.

— *Mamă, dar la teatru-acolo*

Merg boeri, miniștri, rege...

Acolo s'a dus și tată?

Chiar cu dinșii?

— *Se 'nțelege!*

Se 'nțelege! zice mama
Veți vedea voi, lasă. lasă...
Când colo, de-odată Bercu
Numai iată-l, intră 'n casă.
 — *Ei! dar ce?!. Atât e teatrul?!.*
Nici un sfert de ceas n'ai stat!!.
 — *Cum să stați? Să dau de dracu?*
Lasă-l naibe!; am plecat.
 — *Dar de ce?* — *De ce? Ascultă?*
Vine-o damă tinerică:
Și-un boer cu dânsa vine,
Și când nu știu ce să zică
Numai hop, un altul vine
C'un pistol și, hop, pe loc
Dintr'o dată face: poc!
Cela cade, dama strigă,
Alții vin pe uși îndată:
Cela sare cu pistolul,
Cei-lalți sar și vor să-l bată...
Eu atunci zic: haide-acasă,
Că ce ved aci nu-i bine:
De mai stați ceva pe-aice
Mă ia martur și pe mine.

Th. D. Sperantia.

—▶◀—

CARTOFUL

MONOLOG

Dusei pe nevastă-mea la gară... ce i-a venit să se ducă să-și vază pe mătușe-sa la Giurgiu... Dar nu m'am împotrivit; îi place ei?... la ce să-i stric gustul?... Așa e?...

Ei!... De mi-ar fi zis că vrea să se ducă la mătușe-sa acum vr'o doi ani, i-aș fi răspuns scurt: „nu scie!“; fiind-că eram gelos, dar știu, cumplit de gelos. Eu, vezi dumneata, așa sînt, așa 'mi-e firea, când sînt ceva, apoi sînt; când fac ceva, fac!...

Ei bine, firea asta de om e fire ciudată, dintr'un nimic... hait! Așa, iaca eu... cum ve spusei, acum vr'o doi ani, eram gelos la nebunie. Pândeam ori-ce mișcare a nevastă-mi, o urmăream pretutindeni, îi cântăream cuvintele cele mai neînsemnate, o căutam prin buzunare — pe sub ascuns, dupe ce se dezbrăca — nimic!... nu se ducea de cât la prietene, nu vorbea de cât de gătelii, iar în buzunare nu uita de cât cofeturi. Iar de altă parte, mă săruta, mă giugiulea, îmi zicea „Bibicul meu iubit!“ In sfîrșit, femeie la locul ei, femeie cinstită.

Și cu toate astea — vezi ce 'ți-e cu gelozia! — nu eram încredințat de fel, dar de fel.

— Trebuie să fie dibace rău! — gândeam eu, — nu pot s'o prind, dar de înșelat mă

înșeală, 'mi-ași pune capul! Tăsică, — așa 'mi zice mie — Tăsică, bagă de seamă!

Și pândeam!... și pândeam!...

Intr'o zi, — adică era seară, — mă întorc acasă fără veste; găsesc pe nevastă-mea turburată, și tremurând...

— Hm! zic eu numai de cât, mirosind ceva; dar ce ai?

— Nimic, zău nimic, mă... am... am o a-furisită de durere de cap.

— Așa? durere de cap!

Și umblam de colo până colo prin odaie, arucându-mi ochii prin toate colțurile...

— Durere de cap!... Hm!... știți ce?... du-te de 'ți pune două felii de lămâie cu cafea pisată la tample, că 'ți trece.

Și pe când ea era în bucătărie, eu, ca un nebun, mă reped în odaia de culcare, mă uit sub pat, mă uit în pat, sub plapomă, mă uit prin dulapuri, peste tot... nimic! Nevasta mea era limonie la față... din pricina durerii de cap, se vede.

In sfîrșit ne culcăm. Dar eu, cum vă puteți închipui, nu adormii, stătu cu ochii deschiși, ascultând. Și cu drept cuvînt!... Căci ce să mă pomenesc? Numai aud: tronca... tronca!... pe scara podului. Odată mă sculai în sus — Ah! acum n'ai să mă tăgăduiești! — strigăi — Auzi 'l ce sgomot face... Așa. Va să zică... în pod mi'l ascundeai, ai? Stai măi d-ta!...

Pun mâna pe revolver, îl încarc și mă îndreptez spre scară. S'o fi văzut pe Ioachimă, e nevasta mea — s'o fi văzut frângindu-și mâinile și zicînd: „O să săvârșești vr'o nenorocire.“ — „Amsă mi răzbun cinstea, cucoană!... d-ta du-te de 'ți pune felii de lămâie cu cafea pisată la tample!“

Ala cobora scara cu un pas greoi, par'că ar fi fost scagiū.

Trăsei cu revolverul la întâmplare. Zgomotul încetă... Toți vecinii eșiră cu luminări și găsirăm... știți ce găsirăm?... ba nu, ghiciți zău! Plătesc un tramvay și o cizmă cu bere la Oppler cui o ghici... Nu puteți?... Am găsit un cartof... un cartof care se răstogolise din pod!

Ce credeți că 'mi-a făcut Ioachimă? Cum credeți că 'și-a bătut joc de mine?... Avea și dreptate la urma urmelor... Puteam să săvârșesc vr'o nenorocire!

De atunci, cum bănuiesc ceva... mă gândesc la cartof... și 'mi trece bănuiala. (*Turburat de o dată*) Aoleu!... tocmai acum cuget eu!... cartof, dar cine i-o fi dat brînci cartofului?...

Dumitru Stăncescu.

LA OFITERUL STĂREI CIVILE

I

Ovrei

- Bine-î astă-zî, măi Naftule,
Cum nici nu te-ai așteptat:
Numai mergi la primărie
Și ești gata și 'nsurat.
Știi cum zice?—Cum te chiamă?
— Ițic Bercu!—Mă pare bine;
Dar pe tată?—Ca pe mine:
Dacă nume-așa ne-au dat!
— Dar de ce profesiune?
— Profesiune, decedat.
— Dar pe fată?—Dînsa Rifca;
Tata, Bercu, Bună fată!
— Dar de ce profesiune?
— Profesiune, decedată.

II

Țigani

- Domnu... Domnu Stan Ilie,
Este drept că vrei pe Stanca
S'o iei în căsătorie?
— D'apoî vreau, că tatăl Stanchi,
Vezi, cocoane, nu glumește:
De mă prinde încă-odată,
Zeû, curat că mă snopește.
Și-am făcut și cheltuzală:
Bentură, ghetе, rochiî...
— Dar o iei de bună voe?
— D'apoî cum, mâncați-ași ochî.
— Dar tu Stanco?
— Eû, cucoane,
De, mânca-ți-aș... ce să fie,
M'am deprins, de cu Ilie,
Și, doar, tata nu glumește.
De mă prinde, mă snopește!

X.

STROFE DE IUBIRE

— Dupe I. Richepin —

*Fericită, visătoare,
Pe-al.meu umăr te apleci.
Noapte, lună argintie
Cum te 'nduri ca să mai treci?*

*Lacul scânteie sub stele,
Tu cu dragoste zîmbești,
Singură, privighetoarea
Cântă 'n triluri ângerești.*

*Prăfuitele alee
Strălucesc în fața noastră,
Luna bate.... și o bărcă
Tremură pe apa-albastră...*

*Fericită, visătoare,
Sub o haină argintie,
Despletește-ți părul 'n valuri
Și te dă cu totul mie.*

*Vălul palid de virgină
Dă'l înlături pe pământ,
Căci femeia, nu fecioara
Varsă farmec cald și sfînt...*

*Desvelește-ți sînul candid,
Rupe-ți rochia argintie,
Lasă părul 'n val să curgă
Și te dă cu totul mie!...*

*Nu ne vede luna blondă...
S'a pitit în albiî nori.
Și privighetoarea cântă
Pentru blânzii visători.*

G. D. Mugur.

PILDE ȘI CUGETĂRI

- * Copilul care nu ascultă de părinți, va ajunge slugă la frații săi.
* Nenorocit copilul fără părinți, dar mai nenorocit care nu ascultă de povețile celor ce 'i voesc binele.
* Școlarul care învață silit, asemenea este bivolului ce duce carul de frica boldului.
* Invățătura este podoaba bogatului, iar munca este a săracului avere.
* Prin învățatură ajunge omul să-și apere drepturile, religia și patria.
* Omul prin învățatură ajunge să afle secretele naturii, care sînt adâncurile și înțelepciunea lui Dumnezeu.
* Ceea ce lumina este pentru ochi, este și știința pentru spirit.
* Neascultarea a scos pe primul om din Raiu, ca și pe copil din casa părintească.
* Invățătura saû meseria începută și neterminată, ca o țarină arată și nesemănată rămâne.
* Dacă chiar un început bun se întimplă să aibă un sfârșit rău, dar un început rău cum va eși?
* Temelia învățaturii este repetiția, iar sprinjinul înțelepciunii este cugetarea.
* Prostul scie multe, dar nu s'a gîndit unde să le pună.
* Multe se pot lua omului cu sila, iar înțelepciunea, știința și meseria nici o dată.
* Cine minte de nevoe, minte și degiaba.
* Din scânteie se aprinde focul și din vorbă ceartă.
* Albina adună primă-vara, dar omul când?
* Cel ce acoperă defectele altuia, își păstrează prietenii.

* Paserea scăpată din colivie, poate o vei mai prinde; dar vorba odată scăpată, nu.

* Secretul tău nu-l da altuia în păstrare, că acela nu-l va ține, nici cât l'ai ținut tu.

* Nu lăsa pe mâine binele ce poți face astăzi, că ziua de mâine vine cu ale sale.

* Abusurile tinerețelor, fac povară și durere bătrânețelor.

* Tinerul trebuie să fie prevăzător la ori-ce pas, ca pasărea ce zboară peste curse întinse.

* Paserea prinsă în laț și numai de o unghie, tot e prinsă.

* Omul cu patima este ca fluturele, care își arde aripele în lumina ce iubește.

* Na s'a văzut pământ fără straturi, nici societate fără trepte.

* Cine n'are ce face, să se facă pentru alții garant.

* Calomnia este ca noroiul aruncat pe pereții vecinului, deși nu se lipește dar pată lasă.

* Înțeleptul în ocârmuire, estășul în război și amicul la nevoie se cunoaște.

* Învață-te minte din suferințele altora, ca nu cum-va să se învețe alții din ale tale.

* Omul mare trebuie să știe toate, să vadă toate și să rabde toate.

Arch. Dositheu Botoșeanul Perieșeanu.

BĂLAN

Bălan... nu era bălan, era oacheși... ba chiar negru corb. Bălan era țigan, prin urmare hoț, sau mai bine borfaș. El se mulțumea cu cămășile întinse pe gard, cu găinile răsnite pe poiană, ori cu rogozele strinse în celarul a cărui ușă se uitase nezăvorită.

Satele se temeau de dinsul ca de o pacoste, iar vestea potlogărilor lui se întinsese peste toată plasa.

Într-o zi, din întâmplare, nu furase, cu toate astea se găsea la faptul sub-prefecturii, adus... ca martor.

Ședea mindru și tanțoș, Bălan, la scara zăpciului. Ii era scris să vorbească și el fără teamă, față-n față cu stăpînirea, și pentru înția oară, simțindu-se părtaș la descoperirea adevărului, se gîndea cum o să povestească toată șiretenia unei bătăi întimplare.

Calul zăpciului necheza în curte. O cercetare a parchetului, făcea neapărată grabnica pornire a dregătoriei la fața locului.

Bălan, se gîndea la laudele ce o să-i facă zăpciul, când acesta, supărat că e silit să muncească, se ivi în pragul ușei. D'abia zări pe țigan, și obicinuit cu apucăturile lui, se repede fără a-i da răgaz de vorbă, și îi cârpește vr'o două palme, strigînd: iar tu *baragladină*?

— Coccoane, m'a adus să depui...

— Puî... puî de găină? Lasă că te satură cu de puî, și înghiontându-l, îl dete pe mîna vătășilor să-l bage la beciu; iar el încăle-cînd, dete pînteni calului.

Toemai peste trei zile se întoarse.

— Ce mai e nou? întrebă zăpciul, descălecînd.

— Bine pace.

— E cine-va la arest, pomojnice?

— Bălan, țiganul.

— Așa, ai!.. Și ce a făcut? Eram grăbit la plecarea... Ai cercetat d-ta?

— Am cercetat... n'a făcut nimic... era citat ca martor.

Zăpciul se gîndi puțin... văzu că o scrințise și spre a nu se mai face vorbă, porunci să se dea drumul țiganului.

Un român, întîlnind pe țigan, îl întrebă:

— Ce faci, mă Bălan.

— Iacă bine, mă rumâne.

— Dar de unde vii?

— De la zăpciul.

— Nu te mai lași mă de hoții? Ce ai mai făcut de te-a dus pe la taft?

— Ce să fac, nimic, zic zău, prea legea mea, m'a luat nea Voicu ca martor, cînd s'a bătut cu alde Ion al Popi, și cînd am ajuns la taft, zăpciul m'a luat la bătaie, și m'a pus la răcoare.

— Nu se prea potrivește ce spui, Bălane. Cum se poate, tu să fii martor și tot tu să fii bătut și închis?

Acum se desmetici bietul țigan.

— Că bine zici, mîncă-te-ai!

— Ei apoi?

— Apoi?... iacă zăpăcială în țară. Ori faci bine, ori faci rău... tot alba 'n doi bani! și plecă supărat.

N. B.

RISUL

Arată-mi cum rizi și
'îi voi spune cine ești.

Risul franc este espresiunea consciințelor limpezii.

Mi-e frică de casele care țin tot-d'auna perdelele lăsate.

*

În amor, surisul e o undiță, risul un congediul.

*

Pentru ca să rizi de tot și toate, trebuie să fi plîns mult.

*

Bucuria înspăimîntă, dar și risul câte-odată.

*

Multe diformități fizice se pot îndrepta; risul omului prost nici odată.

*
Unele surisuri sînt insulta cea mai sîngeroasă.

*
Risul e sînătatea spiritului, precum exercițiul e sînătatea mușchilor.

*
Ferește-te de femeia care ride tot-d'auna și de omul care nu ride de loc.

J.

CREDITORUL ȘI DEBITORUL

Influența Calendarului asupra datoriei flotante

Ianuarie

Creditorul. Cu plecăciune, boerule! Am venit pentru mica daraveră ce avem împreună.

Debitorul. O daravera cu mine? Ce daraveră?

Creditorul. Știi, restul de o mie de lei, de acum doi ani...

Debitorul. Da, da! Cum nu, cu plăcere; mai încape vorba: Inșă, am să te rog să mă erți; ai brodit'o rēu. De, știți D-ta, în Ianuarie e greu de plătit... Anul nou, cadourile la copii, la nepoți... Bacșișuri la slugi, la coșari, factori, lampagii... Lasă pe luna viitoare.

Februarie

Creditorul. Bună ziua, boerule! Conform promisiunii am venit pentru...

Debitorul. Pentru mizeria de o mie de lei. Dragă, sînt sleit. Anul nou mi-a scuturat punga. S'a'au făcut cadourile de o scumpete; e ceva scandalos. De, n'am ce să-ți fac; să mă bați, să mă jupoți și nu găsești franc la mine.

Creditorul. Bine, dar spune-mi pozitiv cînd să vii?

Debitorul. Luna viitoare, la sigur.

Martie

Creditorul. Respectele mele! Ei? Imi dai mia de lei?

Debitorul. Dragă, despre partea mea și-aș da-o îndată, dar n'ai nemerit bine. Nu știți d-ta că în Martie se plătesc chiriile de sfîntu Gheorghe, cu o lună înainte. Auzi modă ticăloasă, să plătesc, chiria cu o lună înainte, par'că aș fi moștenit pe Brîncoveanu sau pe Chrisoscoleu! Am fost silit să mă împrumut, vai de capul meu...

Aprilie

Creditorul. Nu te las nici mort data astă. De trei luni mă duci cu vorba. Nu plec pînă nu-mi vei achita mia de lei.

Debitorul. Bine nene, ai înebunit? De unde

naiba vrei să scot parale tocmai acum la Paște. Nu știți d-ta că omul ține banii cu dinții, de sfîntele sîrbători. Ba ouă roșii, ba cozonaci, bîcănii, spoitu caselor, rochiile la slugi, haine la copii... Ei, de unde să scot parale?...

Mai

Creditorul. Sper că data asta...

Debitorul. Fcarte prost faci de sperî. Eri a'au fost sîrbătorile și astă-zî țop, te-ai și înființat. Uite, nu vezi, m'a'au sleit Paștele? Primăvara trebuie să le faci toate din nou.

Iunie

Creditorul. Dacă nu-mi achitați datoria, cu părere de rēu voi fi nevoit să vă urmăresc, căci...

Debitorul. Știi că'mi pare rēu, amice, să te aud vorbind ast-fel. Bine, păcatele mele, de ce nu-ți alegi și d-ta timpul cînd să ceri paralele? Vii tocmai acum în Iunie, cînd omul pleacă la băi să-și vază de sînătate. Dacă poți să mă mai împrumuți cu ceva nu mă dau în lături...

Iulie și August

(Repaus din cauza vacanțelor. Creditorul trage nădejde).

Septembrie

Creditorul. Am să-ți...

Debitorul. Nu mai spune nimic. Știu... așa e, ai dreptate, dar ce să-ți fac? D-ta uiți că am cheltuit la băi de m'am prăpădit. Uiți că acum trebuie să plătesc pensionul copiilor și nu știu de unde să iau bani. Să fie a dracului așa viață.

Octombrie

Creditorul. Domnule, am răbdat destul și...

Debitorul. Și tocmai acum te-ai hotărît să nu mai rabzi, apoi nu știți că sîntem în Octombrie... Sf. Dumitru... chiria Domnule... blestemata de chirie... Vrei să mă dea proprietarul afară?

Două sfinți am și eu cu care trăesc rēu, Sfîntu Gheorghe și Sfîntu Dumitru.

Noembrie

Creditorul. Acum nu plec de aici, pînă nu'mi dai paralele.

Debitorul. Așa e, să-ți dau, dar cum și de unde? Bani în Noembrie? Bine nenisorule, d-ta se vede că nu ai fost silit să cumperi lemne, să dregi sobe, sau ai fabrică de paltoane și șoșoni la dispoziție. Vrei să-ți dau ultima para și să tremur de frig cu toată familia?...

Decembrie

Creditorul. Sînt hotărît să nu mai aștept o zi măcar... De un spre-zece luni...

Debitorul. Creștin ești sau Turc? Să ceri parale acum, acum în Decembrie, de Crăciun, de sfințele sârbătorii, când fie-care om târ-guește la casa lui?.. Va! de mine!.. Eă mă așteptam din contra, să-mi faci cadoă, vr'un purcel!

Max.

MOLIERE

TARTUFE

(Scenă pentru studiu)

Tartufe, Elmira

Tartufe

Sinul meu nu coprinde o inimă de peatră!

Elmira

La cer gândește vecinic eolaviosu-ți dor,
Cum spre desertăciune mai poți fi iubitor?

Tartufe

Dar dorul ce ne leagă, celor cerești străine,
Nu stinge-n noi iubirea eolaviei divine
Și simțurile noastre se pot răpi d'amor
Pentr'o desăvirșire dată de creator!
Căci farmecul acela ce'n sinu-ve străduce
Sint o minune sfintă ce sufletul seduce.
Un chip înzestrat ast-fel, frumos și minunat,
Răpind al nostru suflet... și gându-i fermecat!
Vezându-te chip nu e, perfectă bătătură,
Să nu admir în tine a cerului făptură.
Și d'o iubire-adâncă să nu mă simt coprins,
Privind în ochi-ți dulce pe Dumnezeii depins!
Credeam întâii c'aceste simțuri nepricepute
A dukurilor negre s-ademeniri urite:
Să fug de-așa ispită știu, doamnă, c'am luptat,
Căci mă temeam din ceruri să nu fiu atungat,
Dar cunoscu în urmă, ființă adorată
Că patima-mi e mare, dar nu e vinovată
Și să împăcăm se poate amorul pămîntesc
Cu legea noastră sfintă!... căci te dumnezeesc!...
Este... cunosc prea bine, o îndrăzneală mare,
Mărturisindu-mi, doamnă, a inimii ardoare.
Dar singura-mi nădejde, e mila ce arăți
Pentru adâncu-mi rând ș'a mele-înfirmități!
In voi mi-am pus nădejdea, binele, fericirea...
Decide-mi deci osânda saă de vrei mîntuir-a:
C'o vorbă numai, doamnă, o spun pot să mă faci
Ferice-n astă lume... nefericit... de taci!...

Elmira

E prea neașteptată această declarare,
Și drept să-ți spun... vezi bine mă umple de mirare;
Urma, era firește mai bine, să v'armași
Și dorul ce v'apasă să nu mi-l arătași...
Un sfînt care-întru toate ne-aduce pîde bune!

Tartufe

Cucernic, sfînt, știu bine! Sînt om!... inima-mi spune
Ș'n voi de mult aflat-am cerești întipăriri
Ce sufletul îmbată ș'îl scoate din simțiri!...
Din parte-mi astă vorbă știu că ciudată pare,
Dar... or cum nu sînt înger, pretenția-ar fi mare:
Mărturisirea-aceasta să nu 'nvinovățești,
Ispită dulce, crede, măi vinovată ești...
Cum ai răpîto nu știu iubirea mea nebună,
Pe 'ntreaga mea ființă eă ved că ești stăpînă.
Dulceața răpitoare și farmecu-ți divin

Mi-ău zmulș destăinuirea ce astă-zi îți închin!
Lăsat-am totu, posturi, rugi, lacrimi-ardătoare
Și către voi se-întoarce iubirea-mi doritoare...
Suspinele, privirea-mi îți spun cât te iubesc
Și mă vei înțelege când ți-o mărturisesc!
Ascultă dar... ascultă c'o inimă senină
Iubirea-mi nesfîrșită ce în extaz suspină!...
Cer... numai îndurare, ca să vă micșorași...
A vă pleca spre mine și... să mă consolași!
Iar pentru voi.. suplimă a cerului minune,
Păstra-voi o credință ce... nu se poate spune!
Iar cîntea-ve cu mine nu va risca nimic,
Căci n'are să se aște, cuvîntul cel mai mic.
Numai galanții curții, ce scot femă din minte,
Sînt ușurei în fațe, zadarnici în cuvinte...
Și de-ale lor triumfuri în lume se fălesc,
In cât ori-ce favoare o și destăinuesc:
Cuvîntul lor, în care vă 'ncredeți fără frică,
Altarul necinstește pe care sacrifică!...
Iar omenii ca mine, coprinși d'un foc discret,
Cu mare îngrijire ascund-ori-ce secret.
Avînd prea mare grije d'a noastră renumire,
Noi, tănuim persoana ce ne-a jurat iubire...
Și numa-n noi găsește—primind a ne iubi—
Amor fără scandale, plăceri fără-a roși!...

OBSERVAȚIUNI LEXICOGRAFICE

Asupra diferitelor accepțiuni ale verbului: a vorbi

Copilul mic—Gongănește.
O femeie frumoasă—Flecărește.
Un amic—Convorbeste.
O amantă—Suspina!
Un amant—Tace...!
Un bărbat—Sforăște!
O soție—Murmură.
O soacră—Țipă...
Un tragedian—Urlă.
Un predicator—Tună.
Un pedant—Bombănește.
Un socialist—Sbiară.
Un avocat—Minte.

X.

CURS DE PHYSIOGNOMONIE ȘI MIMICA

Predat la Academia de Musică și Artă Dramatică

IV

Sprincenele și Genele

Cu toate că *Hanle* a descris muschii sprincenelor ca o parte a orbicularului și nu ca muschi independenți, ei sînt totuși foarte independenți, căci aă mișcările lor proprii, care mișcări aă darul de a modifica foarte mult expresiunea fisionomieii, așa că importanța lor mimică este foarte mare, dupe cum vom vedea numai decăt.

Am spus că, orbicularul se împarte în două părți: I Partea internă centrală II; Partea externă periferică. Când voim să închidem ochiul complex, așa ca să lipim pleoapa superioara de cea inferioară, atunci punem

în mișcare nu numai fibrele centrale, dar și pe cele periferice ale orbicularului.

Ear dacă vom ca închiderea să fie și mai forte, atunci punem în mișcare și mușchiul sprincenar, acela de care am vorbit, că servă de mușchiu auxiliar al orbicularului.

Muschiul acesta al sprincenelor ca naștere în partea internă a orbicularului, de care este aproape întreg acoperit; această parte de unde începe mușchiul sprincenar este aproape de rădăcina nasului, merge apoi în sus și spre extremitatea orbicularului, și se termina în pielița sprincenelor, acolo unde fibrele se confundă în parte cu acelea ale orbicularului.

Am zis că atunci când vom să închidem ochii tare, adică ca pleopele să fie bine lipite, punem în mișcare și mușchiul sprincenelor, prin urmare îi contractăm; din această contracțiune a mușchilor sprincenari, se formează asupra nasului între sprincene un *plisaj* sau niște *cute* care nu sunt alt ceva decât niște încrețituri a pielii pe care noi le vom numi *linii*.

Aceste linii sunt tot d'auna verticale și au o importanță mimică capitală în special pentru artistul dramatic, de oare că ele împreună cu liniile frontale de care vom vorbi îndată, dau figurei expresiunea cerută de rolul ce artistul dramatic este chemat să interpreteze. Artistul trebuie să aibă deplină cunoștință de toate cauzele care provoacă aparițiunea liniilor atât verticale cât și orizontale, pentru a da fisionomiei aparența vârstei, dar mai cu seamă pentru a arăta starea psihică a personajului al cărui rol îl studiază.

Charles Bell pretinde că liniile verticale sunt o particularitate ale fisionomiei omului, cu toate că, alți autori, printre care și marele naturalist Buffon, susțin că aceste linii se observă la câini și chiar la alte animale câte o dată.

De obicei, aceste linii verticale, apar ca produs al unor impresii desagrabile. Sub o impresiune neplăcută, ochiul se închide repede, însă el nu rămâne mult timp închis; căci ochiul fiind acel organ care ne pune în contact cu lumea externă, am fi expuși pericolului, dacă l am ține închis.

Dar sub asemenea impresii urite ochii au în tot d'auna tendința de a se închide, chiar dacă nu se închid, și această simulare de închidere fiind de natură forte, care nu are nimic comun cu o clipire, pune în mișcare mușchiul sprincenari, provoacă contracțiunea lor și prin urmare liniile de care ne ocupăm. O impresiune vizuală desagrabilă sau o lumină prea vie, ne face să contrac-

tăm mușchiul sprincenari, simulând o închidere a ochilor sau închizându-i chiar.

Dar nu numai impresiunile de afară provoacă această contractare și prin urmare, apariția liniilor verticale, ci toate dispozițiunile rele ale spiritului și am putea zice, mai cu seamă ele; toate dispozițiunile neplăcute, gândirile profunde, dificultățile ne învinse etc. etc. toate acestea provoacă acea *incrun-tare* a ochilor care se desemnează prin liniile verticale, mai tot d'auna în număr de trei, din care cea din mijloc, dreapta perpendiculară pe baza nasului și cele alte două, oblice inverse.

Nașterea și durata acestor dispozițiuni nu depind atât de natura cauzelor care le-a provocat, cât de natura individului și de dispozițiunile înăscute care fac ca unii oameni să fie mai impresionabili de cât alții.

Ca regulă putem zice, că cutele sau liniile verticale sunt expresiunea mimică a relei dispozițiuni.

Când liniile verticale rămân imprimate pe obraz, atunci ele devin un *caracter physiognomic* și este semnul, că omul pe fisionomia căruia se observă acest caracter, este des și mult timp în rele dispozițiuni, fie din cauze interne fie din cauze externe. Acest caracter physiognomic se găsește imprimat la oamenii nenorociți; la cei cu lucrări intelectuale penibile, la profunzii cugetători, precum și la bolnavii care suferă dureri mari.

Darwin a observat aparițiunea liniilor verticale la oamenii care strigă de obicei. S'a mai observat asemenea linii, la oamenii care umblă de obicei descoperiți, cu capul gol.

Tot ce am zis până acum, a fost referitor la mușchiul sprincenari, pentru noi însă sprincenile sunt mai mult ornamentul peros pe care l vedem deasupra ochiului.

Sprincenile pot fi de mai multe feluri:

1) stufoase, 2) foarte stufoase, 3) rare, 4) abia vizibile.

Noi considerăm frumoase pe acele potrivite și bine arcate, bine desemnate și a căror peri sau fire sunt mai mult sau mai puțin egale. La bărbați sprincenele trebuie să fie mai pronunțate că la femei, afară de rari excepțiuni; această pronunțare a sprincenelor reprezintă diferența sexuală.

Când sprincenile sunt prea dese și mai cu seamă când se împreună d'asupra nasului (imbinat) dau o expresie de energie figurei și care, accentuându-se prea mult, poate deveni fioroasă.

Când sprincenele sunt abia vizibile, adică când sunt mici, și puțin îmbrăcate, mai ales când și firele sunt de o culoare deschisă, lipsa acestui ornament ea mult din espre-

sinnea ochilor și întreaga figură perde, și pare urită chiar, une ori.

Cu vârsta, sprincenele se indeseșc și perii se lungesc, acoperind câte o dată o parte a pleoapei superioară. La bătrâni, când sprincenele sunt și albite, dau fisionomiei său o expresiune de venerație sau una sâlbatică.

Lawater, a atribuit o mare importanță sprincenelor, pe care le-a considerat ca un semn distinctiv al caracterului. Așa, de exemplu, el zice, că sprincenele ușor arcate și subțiri se acordă cu modestia și inocența unei virgine. Sprincenele în linie dreaptă, denotă un caracter bărbătesc; jumătate drepte și jumătate arcate arată bunătațe și spirit; cele ridicate prea mult deasupra ochiului și subțiri denotă apatie și moliciune, etc. etc.

Tot Lawater a dedus din pozițiunea sprincenelor, că, cu cât sprincenele se apropie mai mult de ochi, ele denotă un caracter ferm și serios; din contră, cu cât se depărtează în sus, ele sunt semnele unui caracter slab, nehotărît și variabil.

Mantegazza, unul din criticii cei mai aspri ai lui Lawater, găsește că, în ceea ce privește observațiunile lui Lawater asupra sprincenelor sunt exacte.

Despre *gene* avem foarte puțin de zis, căci ele sunt un caracter cu totul secundar, servind numai ca un ornament care completează ochii.

Genele pot fi lungi, scurte, regulate, neregulate și sbîrlite.

Este ușor de înțeles că cele mai frumoase sunt genele lungi, care umbresc obrajii. Femeile andaluze sunt renumite prin genele lor lungi și stufoase.

Cele l'alte feluri de gene sunt mai puțin frumoase, mai ales cele sbîrlite. E mai urît ănsă, când ele lipsesc de tot, cum se întâmplă la oameni care suferă de boala de gene.

Fruntea

Fruntea este unul din caracterele principale ale fisionomiei cu o importanță mimică foarte mare, din cauza încrețiturilor sau liniilor ce se desemnează pe ea în diferite expresiuni.

Fruntea are doi mușchi orizontali turtiți, care nasc în partea superioară a frunței și se unesc la marginea superioară a orbicularului să se ridice, de aceea, cu drept cuvânt, au fost numiți «mușchii auxiliari a elevaturului»

Activitatea și tensiunea mușchilor frontali, se arată prin provocarea încrețiturilor sau liniilor orizontale.

Am spus că pleoapele superioare se ridică și se deschid mai mult ca obiceiul sub impresiunii de surprindere. Când aceste impre-

siuni sunt tari, atunci, nu numai pleoapele se ridică, dar și fruntea cu sprincenile; prin această mișcare se provoacă încrețirea frunței, care dă naștere liniilor orizontale ce pot fi în număr de 2, 3, 4 sau chiar mai multe, sunt caracterul mimic al frunței, care trebuie să intereseze pe artistul dramatic.

Fruntea se încrețește, nu numai sub impresiunile de surprindere, ci se poate încreți sub o impresiune de admirație, de curiozitate, etc....

Phisognomonica numește caracter mimic, liniile orizontale cu sprincenile ridicate la oamenii curioșii, la acei care se miră ușor și care căuta a afla în totdeauna ceva nou. Când liniile orizontale se marchează pe frunte, în mod prea mult vizibil, ele denotă pe omul cu spiritul limitat, pe acela care forțează gândirea sau care nu găsește soluțiunile cerute minții.

Când impresiunile de surprindere violente se asociază cu dispozițiuni sufletești penibile, atunci se întâmplă, că liniile orizontale ale frunței, să apără de o dată cu liniile verticale dintre sprincene. Acest caracter mimic denotă o stare de mare spaimă și disperare, și îl găsim fixat în statuia lui Laocoon.

Prin acțiunea similară a mușchilor sprincenari și a celor frontali, se nasc câte o dată linii originale, ca a ceea în formă de potcoavă care se observă la nebunii persecutați de halucinații.

Darwin, numește mușchii sprincenelor și a frunței, *muschii durerii*.

Fruntea este, dupe ochiul, cel mai fidel interpret al inteligenței. Ea este caracterul anatomic care servă mult în clasificarea etnică.

Toată lumea, consideră ca frumoasă, o frunte mare și largă, și ca urită, o frunte strimțată și turtită înapoi. Forma cea întâiu caracterizează rasele superioare, cea de a doua, rasele inferioare cu inteligențe marginite.

Este de observat că fruntea se deosebete ca formă, dupe sex: așa, la femei, fruntea se ridică mai mult sau mai puțin vertical, și se îndoie de o dată, formând un unghiu accentuat cu creștetul capului. La bărbați, această îndoitură se perde, prin faptul că fruntea de ordinar este mai bombată și nu formează aproape nici un unghiu. Bine înțeles, că această regulă are foarte multe excepții.

Artistul Léonard a deosebit trei forme de frunte; anume: *plană*, *concavă* și *convexă*. Dupe Porta, fruntea plană, indică o natură escelentă, cea concavă un spirit mărginit și une ori stupid și cea convexă, inteligența, spirit și talent musical.

Lawater afirmă, că a studiat fruntea mai

mult de cât ori ce alt caracter anatomic. Eată câte-va din observațiunile sale:

1. Cu cât fruntea este mai lungăreață, cu atât spiritul este mai lipsit de energie și elasticitate.

2. Cu cât fruntea este mai scurtă, cu atât caracterul este mai ferm și concentrat.

3. Fruntea, a cărei margini se perd, fără să formeze unghiuri, sau forme rectilinii, denotă un caracter dulce și flexibil; și la din contra, aceia care se termină prin forme rectilinii, denotă fermitate și inflexibilitate.

4. O frunte absolut perpendiculară din pînă în sprincene, denunță o lipsă completă de spirit.

5. Fruntea care se înclină în sus, în mod neobservat, denotă o gândire profundă și siguranță de sine însuși.

G. D. Diamandopol.

FECIORUL BANULUI UDREA

(Nuvela de St. Vellescu)

Pe la anul 1859, în vremea domniei scurte a lui Mihnea-Vodă, banul Udrea, boer de frunte din Oltenia, vrednic în războaie și cărturar, și așezase, mai bine de un an, toată casa, la moșia sa Breasta de lângă Craiova.

Banul trăia răsniț departe de curtea domnească, căci era amărât de oblăduirea netrebnică a lui Mihnea-Vodă.

Măcar că de la Breasta până la Craiova ajungi călărește într'o încurcătură de cal, Banul Udrea nu mai dă pe acolo, ca nu cum-va să mai audă nici pomeneală despre împilările și nemerniciile domniei.

Cu cât Vodă împăna țara de greci, cu atât ura lui Udrea creștea împotriva lui Mihnea, care necurmat dovedea neîncredere în boerii țerei, ridicând grecimea la cinste și așezând-o în cele mai înalte dregătorii.

Cu prietenii ce avea în boerimea Craiovei nu mai vrea să dea nici glas nici ochi cu verunul. Când pica, din vreme în vreme, pe la Breasta, Dragotă postelnicul, cărturar și el, Preda paharnicul, ori Barbu spătarul din Urdari, numai cu aceștia sfătuia; alți Craioveni nu mai găsea nici prietenie în inima banului, nici loc în casa, ori la masa lui.

Udrea, ca unul ce avea știință de carte, se, îndeletnicea cu învățăturile feciorului său Radu, ajutat de dascălul *Pietro Dandolo*, cărturar vestit de prin Levant, care zicea că de fel ar, fi din Veneția și că s'ar trage chiar din neam de doge.

Radu, măcar că de mic a fost copil slobod, dar despre carte n'a avut încotro, că,

de voe de nevoe, tot s'a îndeletnicit a învăța italienește și grecește.

Feciorul banului să tot fi fost flăcău de șapte spre-zece ani și se arăta mai trecut la vîrstă, că era voinic, frumos, croit din plin și vioiu la fire.

Dascălului Petre, adică *Pietro Dandolo*, că nimeni nu 'i mai zicea pe numele lui necreștinesc, dascălului Petre îi căzuse și lui cu drag Radu, că de la o vreme nu mai era strașnic cu dînsul, ș'apoi nici că s'ar fi putut, că nimeni nu putea ține în friu firea sa iute și fără astîmpăr.

Insuși banul Udrea lăsa mai dese ori mai slobode frînele feciorului său Radu, nu vrea să 'i înăsprească firea, ori-cum, căta să facă și pe voia femeii sale, care se tot jeluia, că afară din cale i se necăjește coconul cu atîta pîrdalnicu de carte. Poate iar, că și mîndria de tată vedea cu drept că Radu era înzestrat din fire cu pricepere, inimă bună și voinicie.

Asprimea banului pentru feciorul său, se domolea lesne în ascunsul inimii sale, căci privea cu fală firea îndrăzneată și dîrză a lui Radu. Adese-ori zicea:

— Radu e priceput și îndrăsnit; de aceia, în scurtă vreme, o să învețe îndeletnicirile rășboiului.

Cum, îl întreba nevasta, pe Radu o să 'l trimiți la rășboii?

— Da. Incepe a se adeveri din vreme că nu cărturar, cum era dorul inimii mele, se va face Radu; firea sa, răvnele lui mai ales către primejdiile rășboiului se dovedesc.

— Radu e un copil, zise Smaranda.

— Copil, nu zic nici eu: dar copil voinic. Așa, de cu vreme îl voiți porni în Ardeal la domnul de acolo, ca să 'l bage la oaste.

— În Ardeal?

— Dar nu acolo, ori unde.

— Ori unde?

— Dar ce? Să slujească lui Vodă? Sub steagurile netrebnicului Mihnea n'are ce căuta feciorul banului Udrea.

— În țeri străine, prin Ungurime? Aspru îți pedepsești feciorul, bane!

— Nu este pedeapsă a lăsa pe feciorul meu să umble dupe firea și rîvna lui... De... Atunci, dacă 'ți e cu voie bună, 'm'ar fi socoteala să 'l trimit la curtea Ghikăi-Vodă, că tocmai de curând s'a așezat pe scaunul Moldovei.

— Și acolo, nu e tot în străini?... Ah! ah! ce fire ai, bane!

— N'o să 'l trimet nici azi nici mâine, dar la vreme priincioasă. Așa 'mi e gândul. Smaranda pricepu că nu era în ziua aceia prilej bun de înduplecare, și nici mai căuta să schimbe gândurile lui Udrea.

Radu, lăsat de la o vreme cam în voia lui, ori pe unde făcea vânătoare mare, nu era nici el în lipsă; și apoi era trăgaciū bun, de se miraū de dēnsul ceī mai îndrāsneți vânători.

Dascălul Petre, într'o marți, dete în știre lui Radu ca nu cum-va a doua zi să plece până în zori, dupe obiceiul ce luase de la o vreme, căci a doua zi avea să 'i deslușească niște învățături filosoficești de-ale lui Socrates.

Radu, a doua zi, de mare grije, în revērsatul zorilor se aruncă pe cal și, cu căini dupe dēnsul, flinta la spinare și merinde în trăistuța de la oblânc, o luă spre Obēdin, fără să dea de veste unde pleacă și ce gînd are.

Când se depărtă de curte ca la o repezeală de praștie, dete pinteni calului și o luă în goană, iar când a intrat în curtea paharnicului Dumitrașcu, numai acolo se opri.

De vre-o trei zile avusese vorbă cu Vlad, feciorul paharnicului, ca să umble amēndouī, că doar or împușca lupoaica care a sărăcit de oi bordeele nevoiașilor din cătunul Breasta-Mică.

Vlad era în curte cu tatăl său, gata să se suie în căruță.

— Altă-dată, zise rîzēnd paharnicul Dumitrașcu.

— De ce?

— Ne ducem până la Craiova, pentru o pricină de judecată; se cam codea Vlad, dar n'a avut în cotro, trebuie să 'l iaū pe el, că e mai cărturar de cât mine. Rēmas bun, Radule; ai sui, Vlad, în căruță. Mai lăsați azi vânătoarea.

— Măine, mergem măine, Radule, zise Vlad.

— Bine, măine, dacă voiū putea scăpa de dascălul Petre. Drum bun, și noroc la judecată.

— Să ne vedem cu bine.

Și Radu se întoarse la Breasta, nu prea bucuros de cele întâmplăte. Prin pădure l'a sucit și învărtit o blestemată de veveriță, care sărea din pom în pom, par'că 'și-ar fi ris de dēnsul; dar nu 'i a fost rîsul lung: când îi veni bine lui Radu, o ochi și o culcă la pămînt.

Soarele începea să răsară; cu toată răcoarea dimineței, Radu era lac de apă și rupt de osteneală.

Dupe ce eși din pădure, trecu crângul, dete pinteni calului, îl smuță și sări păriul de lângă fântâna lui Iliăș; acolo, în valea ce dă spre livezi, descălecă, frecă la ochi calul, îl mângăia, îi scoase friul și 'l legă de o răchită. Se duse la șipotul de la fântână, se spălă de se răcori și beu apă cum putu, în mâini; ast-fel răcorit se așeză pe iarbă,

își scoase din traistă merinde și se puse să mănânce cu poftă.

Calul păștea lângă riulețul ce 'i zicea din vechime Iliășul. Pe vreme bună Iliășul șerpuieste limpede și a lene până în apa Jiului; numai când e iarnă grea, e mare de nu se mai cunoaște poteca ce o taie d'a curmezisul, nici n'are podișcă peste el, că a tot rupt'o sloiurile; numai două trunchi, unul lângă altul, înlesnesc pe oameni ca să nu dea prin apă. De departe, se zărește cătunul Breasta-mică, cătun de câte-va bordee, pe care banul Udrea îl lăsase pe scama lui Preda ferentarul, care slujise sub poruncile lui, în vremea domniilor lui Mateiū și Constantin Basarab. Preda se agonisea acolo de 'și hrănea nepoții rămași de la fiu-sēu, care se răpusese în rēșboiul de la Finta. Spre rēșărit, în zarea depărtată, abia se mai zărea casa boerească, albă și cu învelitoarea înaltă.

Soarele, care se ridica, trecuse dincoace de dealuri, razele-i sărutaū acum valea, și lumina 'i bătea în apa pîrîului limpede, de puteai să numeri pietrele.

Firea întregă se înveselise, cucul rēsona de drag în pădure, iar ciocărlani și brabeți se goniaū pe potecă în sărituri ușoare și sglobii; numai căini obosiți, se odihneau lungiți pe iarbă, lângă Radu, și câte unul, din când în când, mai mărăia pe biata veveriță ucisă, care sângera atârnată de oblâncul șelei.

— Ah! dulce e viața! zise Radu. Și dupe ce chiemă căini, le aruncă rămășițele gustării. Privind în depărtare, glasu-'i, care mângăia calul, de odată amuți.

O fetiță gingașă i se arată ochilor. Ea eșea din crângul despre cătun și cobora spre fântâna lui Iliăș, cu coști în mână. Adierea vîntului de primăvară îi fâlția mănicele largi ale cămășei albe, cusută cu riuri și altițe roșii; peste mijloc purta niște bete lucrate în mărgelē; ai fi putut s'o coprinzi într'o mână.

— Ah! frumoasă e, zise Radu, frumoasă ca o zînă din povești... Radu se ridică ca s'o vadă și mai bine.

Așteptă. Când fetița se mai apropia și era să treacă puntea de peste pîrîu, Radu se duse către dēnsa; par'că a mai vėzut'o, dar când? unde?

— Te-am mai vėzut vre o dată, fată?

— Da, măria ta.

— Cine ești?

— Ei! iacă... cine? Floarea.

— Ești din cătun?

— Da, m'a luat tata mare de la crăciun, de când a murit taica. Și fetița înaintă către fântână.

— Care tata mare?

— Ei? Ei? Preda ferentarul.

Și Floarea, ridică ochii asupra lui și își aduse mâna către ochi, de 'i acoperi cu mâneca cămășei.

— Ah! Floare, îngână Radu, și glasul 'i tremura.

Ce să 'i mai fi spus Radu, că fata se făcuse roșie la față, ca un bujor?

I-o fi spus poate că ochii ei albaștri ca viorea, păru-i bălaiu și moale ca boran-gicul o împodobeau ca pe o zină.

— Nu te-am uitat Floare! Ții minte, când erai mică, ai venit la curte și ne-am jucat cu copiii?

— Țiū.

— A! Floare... ce mare te-ai făcut!

— Dacă am crescut.

— Ce dulce și drăgăstoasă ești la privit... Mă uit la tine și... nu mă satur să te privesc.

Radu o privi lung, și apoi tăcu. Floarea se apropia de fântână.

— Nu 'ți e frică Floare să umbli așa...?

— De ce? De cine să 'mi fie frică?

Floarea era deșteaptă și frumoasă. Să fi zis că e o fragă în pîrg, care îndulcește buzele și răcorește sufletul.

Radu, fără știrea lui, se apropia de dînsa ca un eșit din minți, cu ochii galeși, și se năpusti de o luă cu drag în brațe și o sărută.

Copila, înspăimântată, se smuci din brațele lui și fugi spre pîriū.

— Floare, Floare! Ah! nu te duce, ū zise Radu cu glas rugător. Nu te duce, Floare... Sta! locului, nu mă mișc de loc... dar nu te duce!

Floarea, tremurând, abia ridică ochii asupra lui Radu, care 'i vorbea încă cu glasul înecat și duios.

Ah! nu vrei să mă crezi... De ce, Floare? De ce nu mă crezi.

— De... îngână copila, ștergându-și ochii cu dosul mânușitei. Te cred... te cred, nu 'mi mai vorbi așa duios și trist, te cred, dar mi-e frică...

— Nu mi-ai zis că nu 'ți-e frică?

— Nu mi-e frică... dar dacă te uiți la mine...

— Nu, nu, ū zise feciorul banului, curmându-și vorba.

Floarea se duse spre fântână, dar tot copinsă par'că de sfială și de înduioșare, că se făcea fețe fețe.

— Floare, Floare! Ah! cât îmi ești de dragă!

Copila își întoarse ochii, tăcută, spre dînsul.

— Nu, nu... Sta! locului, zise Radu. Și când ridică ochii asupra copilei, ochii lor se întâlniră și amândoi rămăseră încremeniți locului.

— Floare, Floare! Ah! ce dragă 'mi ești!

— Eū...? abia îngână fata.

— Da, Floare, să mă crezi... 'mi ești dragă.

Floarea grăbi cu greū la fântână, par'că picioarele nu mai vreau să meargă unde 'i era ei voia. Cu greū abia puse cofița la șipot.

Radu se duse să potolească căinii, cari lătrau cam a lene; calul, vîzînd pe Radu că se apropie, nechieză și iar să așeză să pască.

Floarea umpluse cofița și o puse pe cap, dupe ce abia cu mare greū o așeză pe o-blamnic.

Radu o privea uimit.

Ea facu câți-va pași de la fântână; trebuia să treacă pe lângă el, care 'i cam ținea calea.

— Nu te speria Floare, ū zise Radu cu glas duios. Și tremura, par'că ar fi fost prins de friguri.

Vru să o mai sărute, o coprinse iar în brațe și în sbuciumul copilei, cofița cu apă se răsturnă și căzu răstogolindu-se, iar un cerc se duse mai departe rotindu-se.

— Na! asta e mai bună! O să mă certe taica mare.

— Floare... Floare! îngână Radu.

— Toate-s vâpae! Cum să mă duc cu cofița goală?

— N'ai frică, Floare, o dreg eū.

Și Radu luă cofița și cercul, ingenuchiă pe iarbă, și cu o piatră tot bătea cercul să 'i așeze la locul lui.

Să rizi cu drag de rivna cu care așa mărime de fecior de ban se îndeletnicea la dogărit.

Floarea, cu mâinile-i micuțe, se nețăjea să scuture măgelele de apă ce luncau pe pîrl ei frumoși și moale.

Radu dresese cofița. Când o găti, o învîrtea cu drag, par'că cine știe ce lucru măestrit să fi fost; se duse la fântână, o umplu iar cu apă și o aduse Floarei.

— Ce, te duci?

— D'apoī.

— Mai stai Floare; mai stai...

— Bine, răspuse copila, plecând ochii și ciugulind niște fire de iarbă lipite pe doagele cofiței.

— Ți-aduci aminte, Floare?

— Ce?

— De atunci de la Paști, când m'am luat la luptă cu un flăcău mare?

— Da, atunci am sărit eū și cu neica și nu l'am lăsat.

Câte și câte nu va fi vorbit Floarea cu Radu, că nu le mai contenea graiul.

Floarea de zece ori a pus mâna pe cofița și de zece ori iar a pus-o jos. Nicī gînd la ei că soarele era sus; și cum să contenească? Mai aveau ei multe de spus.

(Sfîrșitul în No. viitor.)

ACADEMIA DE MUSICĂ ȘI ARTA DRAMATICĂ

8. — Strada Batiște 8. — București

Președinte Provizoriu: D-1 Petru Th. Sfetcu. — Vice Președinte: D-1 Th. D. Sperantia.

Director: D-1 Th. M. Stoenescu. Secretar: D-1 P. M. Rădulescu-Micșunești.

Cursurile

Profesorii

Orariul

I. Secția I. Musica Vocală.

Dirigeată de D-1 Profesor C. M. Cordoneanu

1) <i>Principii și Solfegii</i>	D-1 G. Ștefănescu	Luni, Mercuri, Vineri, 4—5 p.m.
2) <i>Armonie și Contrapunct</i>	D-1 M. Cohen-Linaru	» » » 5—7 p.m.
3) <i>Cânt</i>	D-ra Carlota Feliciani	» » » 4—5 p.m.
4) <i>Cânt</i>	D-ra Constanța Persiceanu	Marti, Joi, Sâmbătă 2—4 p.m.
5) <i>Cânt</i>	D-1 Aurel Eliad	» » » 10—12 p.m.

II. Secția II. Musica Instrumentală.

Dirigeată de D-1 profesor C. M. Cordoneanu

1) <i>Vioară</i>	D-1 G. Duport	Luni, Mercuri, Vineri, 12—2 p.m.
2) <i>Vioară</i>	D-1 Ricard Hartzer	Marti și Sâmbătă 2—3 p.m.
3) <i>Violoncel</i>	D-1 Emil Waterstrat	Marti și Joi 6—7 p.m.
4) <i>Mandolină</i>	D-ra Gianina Fieski	Marti și Vineri 2—3 p.m.
5) <i>Flaut</i>	D-1 C. M. Cordoneanu	Luni, Mercuri, Vineri, 4—5 p.m.
6) <i>Piano</i>	D-ra Ofeala Theodoru	» » » 10—12 a.m.
7) <i>Piano</i>	D-na Emi Iamandi	Marti, Joi, Sâmbătă 4—6 p.m.
8) <i>Piano</i>	D-1 Dim. Voreas	Luni, Mercuri, Vineri, 5—7 p.m.

III. Secția III. Arta Dramatică.

Dirigeată de D-1 profesor Th. M. Stoenescu

1) <i>Declamația Preparatorie</i>	D-1 C. Costescu	Luni 2—4 p.m. Vineri 2½—5 p.m.
2) » <i>Practică (comedie)</i>	D-1 Petru Th. Ștefescu	Mercuri 6—7 p.m.
3) <i>Declamația Practică (dramă și tragedie)</i>	D-1 Th. M. Stoenescu	Luni 4—5; Sâmbătă 3—4 p.m.
4) <i>Dicțiune</i>	D-1 Th. M. Stoenescu	Marti 4—6 p.m.
5) <i>Misa în Scenă</i>	D-1 Th. M. Stoenescu	Joi 3—5 p.m.
6) <i>Istc. literatur. dramatice</i>	D-1 Th. D. Șperantia	Luni, Mercuri 5—6 p.m.
7) <i>Artele Decorative</i>	D-1 Șt. Ciocârlan	Luni 6—7 p.m.
8) <i>Istoria Costumelor</i>	D-1 Șt. Ciocârlan	Vineri 6—7 p.m.
9) <i>Mimica</i>	D-1 G. D. Diamandopol	Marti 6—7 p.m.
10) <i>Estetica</i>	D-1 Corneliu Th. Codrescu	Mercuri 4—5 p.m.
11) <i>Istoria Universală</i>	D-1	Mercuri 5—6; Sâmbătă 4—5 p.m.
12) <i>Anatomia și fisiol. aparatului vocal</i>	D-1 Dr. Șache Ștephănescu	Joi 5—6 p.m.
13) <i>Limba și literatur. română</i>	D-1 A. Lupu-Antonescu	Vineri 5—6 p.m.
14) <i>Psichologia Sentimentelor</i>	D-1 G. D. Diamandopol	Sâmbătă 6—7 p.m.
15) <i>Scrima</i>	D-1 N. Șp. Bădescu	Joi 6—7 p.m. Duminică 10—12 a.m.

Taxele de înscriere și frecventare pe anul Școlar 1901—1902.

1. Fie care elev, fără deosebire, va plăti la început o taxă de înscriere pentru anul întreg, de 5 lei.

2. Secția I a Musicii Vocale: Taxa de frecventare pe lună. . . . . Lei

a) Principii și solfegii.	5
b) Armonie anul I	10
c) Armonie « II	15
d) Contrapunct	30
e) Compoziție	30
f) Cânt, curs inferior (anul I, II și III).	10
g) « curs superior (« IV, V și VI).	20
h) « formare de repertoriu.	30

3) Secția II a Musicii Instrumentale: taxa de frecventare pe lună. . . . . Lei

a) Violină, curs inferior (anul I, II și III)	15
b) « « superior (« IV, V și VI)	20
c) Mandolină.	10
d) Flaut, curs inferior (anul I, II și III)	10
e) « « superior (« IV, V și VI)	20
f) Violoncel curs inferior	10
g) » « superior	20
h) Piano, curs inferior, (anul I, II și III)	15
i) « « superior (« IV, V și VI)	20
j) « « de perfecțiune	50

4. Secția III a Artei Dramatice: taxa de frecventare pe lună. . . . .

Pentru toate cursurile intrunite. 5

Înscrierile se fac la cancelaria Academiei din str. Batiște No. 8, în toate zilele de la 10—12 a.m. și 2—6 p.m.

PREMII—PREMII

Mare surpriză pentru abonații Revistei Literare

D-nii abonații care, în termen de cel mult 15 zile, de la primirea acestui număr, ne vor trimite prin mandat postal, fără intermediul încasatorilor, direct la administrația revistei, în Str. Batiște No. 8, costul abonamentului pe timp de un an (20 lei) plus taxa prevăzută sub fie care premii, vor primi imediat, unul din premiile No. 1, sau No. 2, sau No. 3, sau No. 4, dupe alegere:

PREMIUL No. 1

(Taxa de plată: 1 leu 75 bani)

O cutie cu bijuterii conținând:

- 1) O broșă de damă cu petre electrice
- 2) O brățară «Mascotă»
- 3) O pereche cataramă pentru cordon
- 4) Un cordon de mătase
- 5) O garnitură butoni
- 6) Un lanț de ceasornic
- 7) Un colie cu 3 rânduri
- 8) Un ac de cravată
- 9) Un pieptene de cap Simili

N. B. Toate aceste bijuterii, pe care noi le procurăm direct de la fabrică, nu s'ar putea cumpăra de la magazine fără 40 sau 50 lei, și abonații noștri le pot avea numai plătiind taxa de transport de 1 leu 75 bani.

PREMIUL No. 2

(Taxa de plată: 2 lei 75 bani)

O cutie cu mai multe jocuri de scamatorii foarte distractive pentru serate, cercuri de societate etc.

Premiile de mai sus, — unul din cele 4, — pe ales, se acordă numai d-lor abonați care vor plăti abonamentul pe un an înainte pentru viitor, precum și persoanelor care se vor abona din nou la revistă.

D-nii abonați care ne sunt datorii abonamentul pe trecut, au și dănsii dreptul la aceleași premii, însă cu condițiunea a'și achita datoria pe trecut până la zi, plus abonamentul pe un an viitor, începând din luna când fac plata.

D-nii abonați care cer premiul, sunt rugați a ne specifica pe care anume să 'l trimitem, adică, No. 1, sau No. 2, sau No. 3, sau No. 4, și tot odată a adăoga neapărat pe lângă cei 20 lei ai abonamentului anual, și taxa respectivă a premiului cerut, în care intră costul transportului și cele'alte cheltueli de expedițiune. Abonamentul ne însoțit de această taxă nu va avea drept la premii.

PREMIUL No. 3

(Taxa de plată: 4 lei 75 bani)

2 cutii capitonate cu atlas, conținând 12 cuțite pentru desert, cu mânerul elegant în porcelan și cu lamile aurite, de cea mai bună calitate (Stahl Bronze), care nu s'ar putea procura de la argintar mai estin ca 18 lei.

Aceste cuțite sunt procurate de la cea mai renumită fabrică din Elveția care ne-a făcut concesiunea a ni le lăsa cu un preț mult mai jos de cât al fabricei.

PREMIUL No. 4

(Taxa de plată: lei 6)

- O colecție a *Revistei Literare* pe 1897
- » » » » » 1898
- » » » » » 1899
- O colecție *Fermecătorul* pe . 1898
- Un volum *Nuvele*
- Un volum poesii

N. B. Valoarea reală a acestor cărți este de 72 lei și abonații noștri le pot avea numai pentru 6 lei.

ADMINISTRAȚIA REVISTEI LITERARE

Strada Batiște, No. 8.—București.

LISTĂ DE ABONAMENT

LA CARTEA

FERMECATORUL

(EDIȚIE COMPLECTĂ)

Această carte conține: Spiritism și experiențe de spiritism. Zodiace. Făcătură de dragoste. Carnetul Dragostei. Secrete Oculte. Oglinda temperamentelor. Astrologie. Cafeomanție Tainele unei vrăjitoare. Ghicitorul Minunat. Instrucțiuni dupe care se pot executa jocurile și farsele cele mai uimitoare. Jocuri de fizică, prestidigitatei, scamatorie, magie. Calcule și recreații matematice. Jocuri de Societate. Jocuri de cărți și de domino. Diferite jocuri de Salon. Jocuri de familie. Jocuri de copii. Jocuri de paciență. Arta culinară. Rețete de prăjituri, dulceturi, licheururi, parfumuri, etc. Sfaturi și rețete utile vieții casnice. Danțuri și numeroase distracții foarte plăcute pentru toate cercurile societății, etc.

Prețul unui exemplar prin abonament : 2 lei.

Acest preț este numai pentru persoanele care se vor abona în lista de față, plătind costul înainte

Lista de față împreună cu banii se vor înainta pe adresa: **Administrația Revistei Literare, Str. Arcului No. 10, București**, cel mult dupe 15 zile de la primirea ei, când se va închide regisiru abonamentelor, spre a se șit numărul exemplarelor ce trebuie să tipărite.

Cine va face 10 abonamente la această carte, i se va trimite gratis un exemplar, ca omagiū din partea administrației.

No. curent	NUMELE ȘI PRONUMELE	ADRESA	ORAȘUL	No. exemplarelor	Lei	OBSERVAȚII

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Abonamente făcute de (Numele și pronumele) .....

Locuind în (adresa clară) .....